

Захист прав біженців наднаціональними європейськими інституціями

Питання захисту прав біженців передбачає виокремлення внутрішньо-державного, наднаціонального та міжнародно-правового аспектів його нормативного забезпечення. Через збільшення кількості шукачів притулку, причин появи біженців та мігрантів змусили активізацію уваги до даної проблематики регіональних та універсальних міжнародних організацій, окремих держав та наднаціональних утворень.

Під визначення біженця підпадають не тільки особи, яким офіційно надано статус біженця в країні через встановлений законодавством порядок (визнані біженці), а й шукачі статусу біженця (потенційні біженці): особи, які мають намір набути статусу біженця і з цією метою перетнули державний кордон у порядку, встановленому національним законодавством; особи, які мають намір набути статусу біженця і з цією метою перетнули державний кордон незаконно; особи, які подали заяву про надання статусу біженця; особи, стосовно яких прийнято рішення про оформлення документів щодо надання їм статусу біженця. Законодавство України про біженців, так само як і законодавство ряду інших держав, розмежовує правовий статус таких категорій осіб [1].

На Європейському континенті система захисту прав біженців і забезпечення ефективної реалізації їх правового статусу формується у рамках загальної європейської системи захисту прав людини, основними складовими якої є: а) система Ради Європи; б) система діяльності Організації з безпеки та співробітництва в Європі; та в) система Європейського Союзу [2].

Початок формування європейської системи надання практичної допомоги біженцям було покладено у повоєнні роки, з початком функціонування ООН, прийняттям актів у сфері захисту прав людини. Згодом до неї долучились європейські міжурядові та неурядові організації та форуми, зокрема, Рада Європи, Європейська Рада у справах біженців та вигнанців, Європейська консультативна організація у справах біженців та висланих осіб, Європейська правова мережа з питань притулку.

Наприкінці ХХ ст. держави-члени ЄС відмовилися передати частину своїх суверенних повноважень щодо регулювання міграції на користь ЄС, проте вони визнали, що скасування контролю на внутрішніх кордонах держав у рамках ЄС робить практично неможливим здійснення їх національної юрисдикції стосовно контролю за міграційними потоками, оскільки після того, як певна особа вже потрапляла на спільну територію ЄС, навряд чи можна було б повторно перевіряти її пересування. Тому уряди європейських держав погодилися шукати шляхи спільного вирішення проблем, пов'язаних із регулюванням в'їзду іноземців на територію географічного простору ЄС.

Зі створенням Шенгенської системи, укладенням Дублінської конвенції 1990 р. та підписанням Маастрихтського Договору 1992 р. можна стверджувати про становлення права Європейського Співтовариства у сфері надання притулку та захисту прав біженців на території держав-членів ЄС.

Підписання Амстердамського Договору 1997 р. зумовило розвиток права ЄС у сфері захисту прав біженців, визначення та забезпечення реалізації їх правового статусу відзначався активізацією спроб гармонізації політики держав- членів ЄС у сфері надання притулку та захисту прав біженців, ускладненням окремих елементів процедури визначення статусу біженців.

Сучасний період відзначається розробкою та прийняттям у рамках ЄС правових актів, спрямованих на посилення практичного співробітництва держав- членів ЄС, на підвищення якості процесу прийняття рішень у досліджуваній нами сфері регулювання, на розробку регіональних програм управління міграційними потоками та спеціальних регіональних програм захисту мігрантів, біженців, шукачів притулку.

Попереду тривалий процес імплементації міжнародно-правових і наднаціональних норм з питань забезпечення реалізації правового статусу біженців, захисту їх прав та інтересів у національне законодавство, створення ефективних механізмів такого захисту.

Список використаних джерел

1. Васильченко Г.М. Проблеми нормативно-правового забезпечення захисту прав біженців в Україні / Г.М. Васильченко // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. - 2016. - № 7. - С. 100-107.
2. Сірант М.М. Європейський досвід вирішення проблем біженців // Митна справа. - 2003. - № 3. - С. 80-86.
3. Kaminska N., Miroshnichenko I. Legal principles protecting the rights of refugees: current state and perspective development// Юридичний часопис НАВС. - 2016. - №1. - С. 111-121.
4. Kaminska N. International legal liability about protecting the rights of refugees and Ukraine// O nouă perspectivă proceselor de integrare europeană din Moldova i Ucraina: aspectul juridică: Conferina internaională tiinifico-practică, Chiinău, Republica Moldova, 25-26 martie 2016. - С., 2016. - P. 243-245.